

ვარაზის ხევის (ადრე ვარაზისხევი ვარაზის ხევი იყო) ერთ მხარეს თითქოს პირველნახვაშეხვედრით გაოცებული სახე (ასეთი მზერა ანახლებს სამყაროს, თითქოს ის ეს-ესაა შეიქმნა, ე.ა.), გაოცებას აძლიერებდა მაღალი დიოპტრიის ლინზები. გაოცება თანდაყოლილი უნდა ყოფილიყო, შესაძლოა, საგვარეულოც კი. ყოველ შემთხვევაში, იმ ხანად უნივერსიტეტის დერეფნებში მძიმე ფეოდალური ნაბიჯებით მიმოდინდა ასეთივე გაოცებული მისი ხანდაზმული ნათესავი. ვისაც უნახავს აკადემიკოს გიორგი ახვლედიანის სახე ახლოდან, როცა ის გააკვირვებით შესცქეროდა სხვის სახეს. “ვინა ხარ”? ამ კითხვაზე, რომელსაც ის მისთვის უცნობ პირს – სტუდენტს შეაგებებდა, რა პასუხი უნდა გაცემულიყო? ბოლომდე გაურკვეველი იყო (კითხულისთვის, პირველ რიგში, და ალბათ შემკითხველისთვისაც), რას გულისხმობდა ამ კითხვაში შემკითხველი. გვარს და სახელს? წარმოშობას? ვინაობას? ინტერესს? არსებობის გამართლებას თუ შენი მყოფობის საბუთს რასმე? კითხვა ნამდვილად ეგზისტენციალურ ჭრილში იყო დასმული, სპონტანური, ქვეშეცნეულად ამოტივტივებული, პირდაპირი, რომელიც გიწვევდა სადიალოგოდ. ის გიწვევს დიალოგში და შენ ვერ ხვდებოდი ამ გამოწვევას. როგორ, რა მექანიზმით უნდა ჩაერთულიყავი დიალოგში ამ უცნაურ კაცთან?

ერლომს დღემდე რჩება იგივე დიოპტრია (იქნებ იმატა კიდევ). მაგრამ გაოცება? თუ კიდევ შერჩა მას გაოცების უნარი ან თუ დარჩა კიდევ რაიმე გასაოცებელი (ადამიანი ეჩვევა სხვის სახეს, ძალზე იშვიათად, რაღაც შთაგონებისმაგვარ წამებში ახსენდება პირველხილვის სახე)? მაგრამ ასე არ უნდა დავსვათ კითხვა. ეს არ იქნებოდა სწორი. არც გამოცდილება, არც შექენილი ცოდნა, რის გამოც (არა სინაკლულის, არამედ საერთოდ, შექენილის) გამო წუხს ის (ეს მწვავე, ჩვენი გამუდმებული შეხლა-შემოხლის საკითხია) დღენიადაგ, არც

ობიექტურად მართლაც საკვირველი ხდომილებანი, რომლის მომსწრე და თვითმხილველი თუ მონაწილეც ყოფილა თავად, არ აუფერულებს გაკვირვების ექსტაზში (ამ ორ მოვლენას – განკვირვება-ექსტაზის – შორის პირდაპირ კავშირს ძველი აღთქმის ძველი ქართული ტექსტი ამხელს). სინამდვილე, როგორც ასეთი, სინამდვილე თავისი თუნდაც არსებობით, რომ ის ნამდვილია და რომ სხვა ნამდვილი არც შეიძლება არსებობდეს, ნამდვილად გაოცების ღირსია.

ეს სინამდვილე სასწაულებრივია. და ის ხედავს მასში სასწაულებს, ნიშებს, ნიშნებს, რომლებიც ქმნიან საკუთრივ მისი და საერთო სინამდვილის სტრუქტურას. არაფერია შემთხვევითი. რაც არის, არის. სხვანაირად არ შეიძლება ყოფილიყო. ავიც და კარგიც. დოქსა ტო თეო პანტონ ჰენკა! ეს არის მისი რწმენა, იმდენად მტკიცე, რომ მზად არის უარი თქვას თავისუფლებაზე? არავითარი ძალისხმევა, არავითარი ქმნა, მიჰყევი სასწაულებს და ნიშნებს, ყველაფერი დაწერილია უკეთესი ხელით. რიდასთვის წერს ადამიანი? “დიდება ღმერთს ყველაფრისთვის” (იოანე ოქროპირი).

და მაინც თუ მას უხდება წერა, მისი ნაწერი არ ჰგავს ჩვეულებრივ ნაწერს, ანუ ის, რაც ხდება მის ნაწერში, არ ხდება ამ სინამდვილის განზომილებაში. არ ვგულისხმობ ფანტაზიას, რომელიც მხატვრულ ნაწერს ახლავსუნდა ახლდეს. ეს საკვირველი ნაწერია: აქ საკვირველი ონტოლოგიურ ღირებულებას იძენს. მისი ნაწერი არ არის სინამდვილის გარდაქმნა, რასაც შემოქმედებისგან, კულტურქმედებისგან მოველით, ის უპირისპირდება სინამდვილეს... ნაწერი ანტისინამდვილეა. მასში დაუბადებელი, უსხეულო არსებანი (გაუადამიანებელი არსებანი?) მოქმედებენ. აი, ამ არსებობაში შედწევა და იქ დასადგურება სურს მას. ერთგან ამბობს, რომ ის ვერ ურიგდება კონკრეტულ სხეულს და კონკრეტულ არსებობას. ვინ ამბობს ამას – ადამიანი თუ ნაწერის ავტორი? რას გულისხმობს “კონკრეტულში”? ის არ განმარტავს, მაგრამ უნდა ვიფიქროთ, რომ კონკრეტულობა მის განცდაში ნიშნავს ამ აუცილებელ განსხეულებას, სწორედ ასეთ, არა სხვაგვარ ყოფნას,

რომელსაც არა აქვს და არც შეიძლება ჰქონდეს რაიმე კონკრეტული გამოხატულება. ის ან არაფერია ან ყველაფერი, ყველა შესაძლებლობა. აქედან, ამ განცდიდან მოდის “ადრე ვანო ნიკო იყო, ხოლო ვანო – ნიკო. მერე...”. ამაზე ფიქრი აუტანელია. ეს არის ონტოლოგიის უკანასკნელი საიდუმლო, რაც მწერლობასთან, საზოგადოდ, შემოქმედებასთან, როგორც გარდასახვასთან, არის მჭიდროდ დაკავშირებული. ვინაიდან თუ შემოქმედება არის არა განმეორება, არამედ ახლის ქმნა, ეს ახალი ყოველთვის არსებულის ალტერნატივაა. შემოქმედება ეძებს, ის მოვალეა ეძებოს ეს ალტერნატიული სხვაგვარყოფნები, რომელთა რიცხვი უსასრულოა. ამაზე ფიქრი კი აუტანელია. ის უნდა შეეგუოს, რომ მას უსასრულობის დამტევ სიცალიერეში უხდება ძებნა. უჭირს არსებას, რომელსაც სურს იშვას ადამიანად, განსხეულება ერთ კონკრეტულ სულიერ-ფიზიკურ კონფიგურაციაში. აქ დილემას ვაწყდებით, რომელიც ასე შეიძლება გამოითქვას: ან ყველაფერი ან არაფერი. მაგრამ ეს ჰუბრისია, რომელსაც გაურბის ის, მაგრამ გარდაუვლად ვარდება მასში. და ეს მას, როგორც ქრისტიანს, გაცნობიერებული აქვს. მას რეფლექსიის შიში აქვს და მაინც ეს მისი მიუცილებელი იარაღია. თეზა “თავმდაბლობა, ბევრ შემთხვევაში, თავის თავში ამპარტავნობას მაღავეს” – თითქოს სასხვათაშორისოდ არის დაგდებული, მაგრამ ის მისთვის ცხოვრების სახელმძღვანელო პრინციპად ქცევას ჰკლამობს. აქ აშკარად ზედმეტად, მეტისმეტად ზედმეტად არის გადაღუნული მორალური იმპერატივი არარობისკენ, უკვალობისკენ, ქრობისკენ. ამ მსოფლგანცდიდან მოდის ბუდიზმი, არცთუ სასურველი გზა ჩვენი მეგობრისთვის.

შესაძლოა, ამგვარ ყოფაში ადამიანმა იგრძნოს შვება, იყოს პირნათელი და უხინჯო მთელი სამყაროს მიმართ, თავისი არსებობის დროს, ამ სოფელში, სამყაროში მსვლელობისას არ შეარხოს ქუჩის წვერიც კი, მაგრამ ის თავს ვერ გაიმართლებს იმის წინაშე, რომელმაც ის შემოქმედად შექმნა. ადამიანი უარს ამბობს აქტივობაზე, ამგვარ უარისმთქმელთა ხვედრი დანტეს ჯოჯოხეთის რომელიღაც რკალი უნდა იყოს, თუმცა დანტე ჩვენი მეგობრისთვის სავალდებულო არ არის

(პირიქით!). პასიურ არსებად შეიქმნა ადამიანი? “იცხოვრო ისე, თითქოს არა ხარ. ფეხაკრეფით გაიარო ეს ცხოვრება, თითქოს ვიღაცას სძინავს და არ უნდა გააღვიძო. უსმინო ღვთისგან შექმნილ სამყაროს, ადამიანს. ამაზე დიდი საქმიანობა მე არ მეგულება.” აი, საბოლოო კრედო, საბოლოო გულახდილობით გამოთქმული მრწამსი! იქნებ ეს გამართლებლად ნაადრევი უკანსვლაა სამოთხისკენ? ურეფლექსიო ადამისკენ დაბრუნება, იმ არსებისკენ, რომელსაც ჯერ არ ჰქონდა გარჩეული რეალობაში კეთილი და ბოროტი, თუმცა უკვე არსებობდა დაცემული ანგელოზი. აქ, მეჩვენება, ჩვენი მეგობრის სუსტი ადგილია ან იმ რელიგიის მცდარი გაგება, რომელსაც ის მისდევს, სწამს და იცავს რიტუალის უკანასკნელ იოტამდე. ადამიანი ვეღარ მიუბრუნდება იმ ადამს, რეფლექსია სამარადუამოდ მის განზომილებად დარჩება მის სატანჯველად, სადაც ისმის გარდაუვალი კითხვა: ვინ ხარ შენ? და ჩვენი მეგობარი ხომ მარადუამს გართულია ამ კითხვით. დიდება ღმერთს ამ დაცემისთვის, რამაც დამანახვა სიმაღლე.

რეფლექსია, მიმართული საკუთარი თავისადმი, სცილდება მის საზღვრებს და სწვდება რეალობას, როგორც აბსოლუტურ მყოფობას (რომ ეს მხოლოდ ასე არსებობს და არა სხვაგვარად). დაუბადებელი ადამიანის ოცნებაში ეს სინამდვილე საუკეთესოა, ოცნება მისით ამოწურება... “რა იქნებოდა, რომ ადამიანი იბადებოდეს... და მზე აღმოსავლეთიდან ამოდებოდეს... რა იქნებოდა, რო ადამიანი ხან ავად ხდებოდეს და ხან კარგად, ხან ეძინებოდეს და იძინებდეს...” და ასე შემდეგ დაუსრულებლად მთელი სინამდვილის საგანტა და მოვლენათა ამოწურვამდე, ნატვრა არსებობის ტრივიალობის დასაძლევად და, ბოლოს, “რა იქნებოდა, რომ ადამიანი კვდებოდეს”. და ეს სურვილი, რომ არსებობდეს ასეთი სინამდვილე, არქმნილ ვანონიკოსთვის ფუფუნებაა უმყოფობის “ფონზე”. ამაზე უკეთესი გამოხატულება არსებულის (რომელიც გონიერია) გამართლებისა ძნელად თუ მოიძებნება ადამიანური ენით ნაწერში. ის ცხადია, როგორც დღის ნათელი და არავითარ არგუმენტაციას არ მოითხოვს. ეს არც ალეგორიაა, არც იგავი, არც ნართაულობა. შეცდება, ვინც ამ ნაწერებში,

ამ ნათქვამებში, ალგორიების ამოკითხვას შეეცდება. ყველაფერი მტკნარი სინამდვილეა. სინამდვილის ფრაგმენტია ძილად მისვლის ლოცვაც და კოლოს წუილიც, ხელნაწერთა განადგურება (რატომ?) და იმავდროულად მათი გამოქვეყნება, ჯღაბნაც და წერაც ერთდროულად (იმ შემთხვევაში სკვიტელის ორეულივით, რომელიც რომლის დროჟამი შინაგან თათბირში გადის და გადაწყვეტილების მიღებისთანავე მიღებულის საწინააღმდეგოდ იქცევა) და ღვთისგან ნაბოძები დროის კვლა (ამ სიტყვების ყველაზე ტრაგიკული მნიშვნელობით), იმ სოციალურ ელემენტის ანალოგიური, რომელსაც ესწრება თავად. სინამდვილის ყოველი ფრაგმენტი იმავდროულად საგნობრივი რეალობაც არის და სიმბოლოც, როგორც თავად მთელი სინამდვილე. სინამდვილე, რომელიც მთელი თავისი ელემენტებით ანიშნებს და ლაპარაკობს. ალაპარაკებს იმას, რაც სხვისთვის დუმს. ალაპარაკებას ამოქმედება ცვლის, წერას – კინემატოგრაფი, რომ სხვათათვისაც ხილულ-აღსაქმელი იყოს. მაგრამ არ არსებობს ხელსაწყო, რომელსაც შეეძლებოდა იმ სიმბოლურ-რეალურის მის შეურხეველ ჰაეროვნებაში ჩვენება. ამიტომაც მისეული ყველაზე ნაკლებად ჩანს ეკრანზე. სრულყოფილი ჩვენება სურრეალისტური იქნებოდა, რასაც თავისი არარსებული რეჟისურა დასჭირდებოდა.

მას სურს უყვარდეს შინ ჯდომა. მაგრამ სინამდვილე ამხელს, რომ ის მოსიარულეა... ცხოვრება სახლში, რომელიც თავისი ბუნებით დაუმთავრებელია, ამხელს (ასე რომ არ იყოს, შეწუხდებოდა მისი ბინადარი) ცხოვრების სიღრმიდან მომდინარე ფუნდამენტურ (?) მოუწყობლობას, ფარდაღობას, მიუხედავად აქა-იქ არსებული კომფორტისა, რომელიც მოჩვენებითია, მყიფეა და ეს ყველამ იცის მასში ჩაფლულმაც და მის გარეთ მყოფმაც. ამიტომ ის არ დგება შინ, ის – ქუჩების მგზავრი მიმოდის, სურს იყოს აქაც და იქაც, ნიკოც და ვანოც, ესწრებოდეს (კვლავ სამხილებლად?) ყოველწლიურ ბურჟუაზიულ ჟურფიქსებს.

მადლი ღმერთს ყველაფრისთვის, რომ ეს ასეა და არა სხვაგვარად.